

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Анотація. Визначено поняття лізингу та лізингових операцій, проаналізовано сучасний стан обліку лізингових операцій, а також розроблено пропозиції щодо його вдосконалення.

Аннотация. Определено понятие лизинга и лизинговых операций, проанализировано современное состояние учета лизинговых операций, а также разработаны предложения по его усовершенствованию.

Annotation. The concept of leasing and lease operations was defined, the current state of accounting of leasing operations was analyzed, as well as proposals for its improvement have been worked out.

Ключові слова: лізинг, лізингова операція, лізингодавець, оренда.

Лізингові операції досить давно стали невід'ємною частиною економіки розвинутих країн (за даними Світового банку через лізинг здійснюється в середньому від 15 до 30 % інвестицій в основні фонди). За відсутності власних коштів для оновлення виробництва найефективнішою формою фінансування підприємств стає лізинг. Проте розвиток самого лізингового бізнесу зіштовхується з подібною проблемою мобілізації коштів для закупівлі предметів лізингу. Банки як каталізатори розвитку економіки, є тими інституціями, що мають потрібні обсяги грошових ресурсів та можливість вільного доступу до них. Отже, їх роль у стимулюванні розвитку лізингу є досить вагомою. Тому сьогодні для успішної координації та реалізації взаємозв'язків між банківською системою та лізинговим ринком надзвичайно важливим стає виділення напрямків співпраці між даними секторами ринку фінансових послуг, їх систематизація та об'єднання.

Питання обліку лізингових операцій були предметом досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких Бутинець Ф. Ф., Дем'яненко М. Я., Кірейцев Г. Г., Луб'яницький О. Г., Міщенко В. І. [1], Саблук П. Т., Слав'янська Н. Г., Осадчий Ю. І., Усенко Я. Б., П. Балтус, Г. Бірман, Р. Брейлі, Горемікін В. А., Кондраков Н. П., Ламікін І.А., С. Майєрс, Ж. Матук, Панічев Н. А., С. Шмідт, Х.-Й. Шпітлер та ін.

Метою статті є аналіз напрямів здійснення банками лізингових операцій та визначення заходів щодо розвитку лізингу в банківській діяльності.

Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення таких завдань: розглянути сутність поняття "лізинг"; визначити перспективні напрями розвитку операцій з лізингу в Україні; дослідити та оцінити сучасний стан обліку лізингових операцій.

Об'єкт дослідження – лізингові операції.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних питань, пов'язаних з обліком лізингових операцій банку.

Лізинг – різновид підприємницької діяльності, яка спрямована на інвестування коштів у рухоме та нерухоме майно, що спеціально передається за договором фізичними і юридичними особами на відповідний період для використання в підприємницьких цілях.

При дослідженні сутності лізингу як економічно-правової категорії залишається багато суперечливих питань, адже його зміст і роль у теорії і практиці трактується по-різному. Відмінності в трактуванні полягають в тому, що лізинг є складною синтетичною формою господарських відносин, яка містить у собі елементи купівлі-продажу, кредиту, оренди, прокату, продажу в розстрочку та викупу. Відповідно існує ряд спільних рис з:

а) орендою – за суб'єктами, об'єктами, правом власності, зобов'язаннями та відповідальністю суб'єктів, страхуванням майна тощо;

б) прокатом – за об'єктами, тривалістю угоди, порядком здійснення ремонту майна та переходу права власності тощо;

в) кредитом – за цільовим призначенням, гарантіями, платежами, порядком відображення майна на балансі підприємства тощо;

г) продажем у розстрочку – за моментом та переходом права власності на майно тощо [2].

Порівнюючи лізинг з зазначеними категоріями, можна дійти висновку, що лізинг є комплексом економіко-правових відносин, які виникають при передачі за відповідну плату на визначений термін і на відповідних умовах, обумовлених договором, лізингодавцем у тимчасове користування майна, придбаного спеціально для лізингодержувача, з правом викупу.

Лізингова операція передбачає права користування окремими інвентарними об'єктами основних засобів іншому суб'єкту на платній основі на визначений термін.

У сучасних умовах банк є невід'ємним суб'єктом лізингових відносин, виступаючи в ролі лізингодавця, лізингодержувача, засновника, кредитора або ж фінансового агента лізингових компаній.

Законом України "Про банки та банківську діяльність" визначено, що банки можуть самостійно здійснювати лізингові операції на підставі ліцензії НБУ [3]. Для банківських установ надання лізингових послуг – доволі безпечна операція, адже вона базується на принципах цільового використання кредиту та його забезпечення ліквідною

Займаючись лізинговою діяльністю, банківські установи отримують такі переваги [4]:
диверсифікація портфеля банківських послуг;
зниження кредитних ризиків, оскільки предмет лізингу перебуває у власності банку;
розширення власної клієнтської бази;
посилення конкурентних позицій на фінансовому ринку.

Однак, незважаючи на зазначені переваги, частка лізингових операцій у кредитному портфелі вітчизняних банків є досить низькою. Таку ситуацію можна пояснити низькою об'єктивних причин:

банкам дозволено купувати предмети лізингу для подальшої передачі їх у лізинг лише за власні кошти;
відсутність достатніх обсягів фінансових ресурсів;
відсутність податкових пільг для банків-лізингодавців.

Важливим і перспективним напрямом у розвитку лізингу в Україні є створення лізингових компаній комерційними банками.

Нині доцільність створення лізингових компаній банками пояснюється тим, що для проведення лізингових операцій потрібні великі кошти для закупівлі сучасної техніки й устаткування. Комерційні банки мають необхідні ресурси, тому лізинговий бізнес міг би стати вигідною сферою вкладення капіталів і одержання додаткового прибутку.

Таким чином, було розглянуто теоретичні аспекти лізингу, особливості банківського лізингу в Україні. Аналіз існуючої практики проблем та перспектив проведення лізингових операцій комерційними банками України дозволяє зробити певні висновки:

складність завдань, що стоять перед банком-лізингодавцем і полягають у необхідності глибокого вивчення ринку лізингових послуг, комплексному аналізі потенційних лізингодержувачів, постачальників, проведенні рекламних заходів, забезпеченні максимально можливого обсягу додаткових послуг тощо, роблять доцільним на даному етапі створення банками власних спеціалізованих дочірніх лізингових компаній, які б займалися відповідними операціями за фінансової підтримки з боку банку-засновника;

головними проблемами розвитку цих операцій комерційними банками є їх довгостроковий характер, що в умовах нестабільної економічної ситуації, досить високої інфляції та обмеженості вільних довгострокових ресурсів комерційних банків обумовлює неможливість їх (операцій) достатнього поширення.

Оцінюючи перспективи розвитку лізингових операцій комерційними банками України, необхідно відмітити, що на перших порах комерційні банки не спроможні надавати весь комплекс послуг по лізингу (вивчення ринку тих чи інших засобів, що здаються в оренду, проведення технічного обслуговування і консультацій тощо).

При поширенні застосування комерційними банками на практиці лізингового кредитування в нашій країні треба розглянути проблему лізингових ризиків. В умовах економічного спаду та інфляції головну роль повинні відігравати операції фінансового лізингу, засновані на збереженні права власності на об'єкт лізингу протягом усього терміну дії угоди.

Для швидкого розвитку лізингового бізнесу слід розробити та здійснити систему організаційно-економічних заходів щодо стимулювання та державної підтримки лізингу в Україні.

Для України розвиток лізингу, особливо в банківському секторі, – де шлях до одержання інвестицій, необхідних для піднесення всієї економіки.

Наук. керівн. Глебова Н. В.

Література: 1. Міщенко В. І. Основи лізингу / Міщенко В. І. – К. : Земля, 2001. – С. 177. 2. Парасій-Вергуненко Н. М. Аналіз лізингових операцій // Аналіз банківської діяльності : підручник / за ред. проф. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2006. – С. 258–268. 3. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121 [Електронний ресурс] / Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 4. Вітт О. Ф. Лізингові операції комерційних банків України / О. Ф. Вітт // Фінанси, облік і аудит. – 2009. – № 13. – С. 20–27.